

aptitudo ad patiendum simul cum corpore: & ideo quamvis ea separata a corpore, tollatur passio secundum actum, non tamen tollitur aptitudo patiendi. Unde si iterum corpori uniretur, non faceret conjunctum sibi corpus impassibile, sed in eo per accidens pateretur, sicut & prius, nisi quando glorificata est: tunc enim si corpori uniretur, corpus impassibile facit.

Ad tertium dicendum, quod impassibilitas anime pertinet ad beatitudinem anime, in quantum natura, & forma corporis: & talem beatitudinem anima Christi non habuit a principio sue conceptionis, sed beatitudinem que consistit in actu fruitionis.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod, sicut dicit Philosophus in I. Ethic. cap. xiv. in felicitate aliquid invenitur essentialiter ipsius, sicut virtutes que faciunt operationem perfectam; aliquid autem quod facit ad bene esse felicitatis, sicut divitiarum, & amici, & huiusmodi. Similiter dico, quod aliqua sunt que sunt de substantia beatitudinis, sicut dotes anime, & corporis; aliquid autem quod est de bene esse ipsius, sicut manifestatio beatitudinis ad alios, in quo etiam gloria consistit, quia gloria est clara cum laude notitia. (1) Glossa Rom. ult. (a) sicut etiam Philosophus dicit (loc. cit.) quod de bene esse ipsius felicitatis est ut felix etiam post mortem vivat in memoriis hominum. Quia (2) ergo in Christo debuit esse completissima beatitudo, ideo non solum in seipso beatificatum est, sed ad perfectionem sue beatitudinis etiam sua beatitudo aliis ostensa fuit: & secundum hoc dicitur exaltationem meruisse: que quidem exaltatio in tribus consistit: scilicet in notitia cordis, secundum quod dicitur accepisse nomen super omne nomen, quia nomen de re notitiam facit; item in reverentia corporis, quantum ad genuflexionem: item in confessione oris; & hoc est quod dicit Apostolus Philip. 11. 11. Et omnis lingua confiteatur quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis fuerit exaltatus ab initio sue conceptionis, non tamen sua exaltatio fuit tunc manifesta: & res in sacra Scriptura tunc fieri dicitur, quando innotescit.

Ad secundum dicendum quod nomen super omne nomen dicitur esse vel quantum ad id a quo imponitur; & sic est nomen Jesus, vel Christus, quia utrumque (3) imponitur ex unione humane nature ad divinam: quia secundum hoc unctus dicitur quod Deo est unitus, & secundum hoc etiam a peccatis salvos facere potest: vel quantum ad id cui nomen imponitur; & sic hoc nomen Deus est super omne nomen, quia imponitur sibi secundum divinam naturam. Et hec omnia quamvis fuerint in eo secundum rei veritatem a principio conceptionis, non tamen erant in notitia hominum.

Ad tertium dicendum, quod ante resurrectionem erat quidem manifesta Christi exaltatio non omnibus, sed paucis; & quibusdam etiam non per certitudinem, sed per quamdam conjecturam, sicut demonibus, & aliquibus Judaeis: sed post resurrectionem suam altitudo (4) illius toti mundo innotuit per certitudinem fidei.

(1) Nicolai addit ut dicit. (2) Al. deest ergo. (3) Al. exponitur. (4) Al. omittitur illius. Ex Edit. P. Nicol. (a) Super illud nimirum vers. 17. Cui honor, & gloria, ubi Beda ex Augustino idem habet, quod ex Lib. III. contra Maximinum cap. x111. desumptum est.

Ad quartum dicendum, quod meritum non fit propter premium, nisi ad quod ordinatur principaliter; hoc autem est illud quod est de substantia beatitudinis. Unde etiam quamvis honor civilis sit quo premiatur virtus civilis; tamen civis propter illum honorem non operatur virtutis opera, sed propter bonum ipsius virtutis.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum, quod gloria anime consistit in hoc quod anima ipsi Deo uniretur per visionem, & amorem: & quia posterior unio presupponit priorem, sicut hoc quod Deus est in sanctis per gratiam, presupponit hoc quod in omnibus est per essentiam, presentiam, & potentiam; ideo eadem ratione unio que est in persona, que est ultima, & completissima, presupponit omnem aliam unionem ad Deum: unde ex hoc ipso quod anima Christi erat Deo in persona conjuncta, debebatur sibi fruitionis unio, & non per operationem aliquam, ei facta debita: & ideo quia meritum consistit in operatione que facit nobis aliquid debitum, Christus fruitionem non meruit. Secus autem est de gloria corporis: quia gloria corporis non consistit in unione ad Deum: unde sine ea corpus Divinitati unitum esse potuit; & fuit dispensative propter opus redemptionis implendum. Et propter hoc fruitionem, in qua consistit gloria anime, Christus semper habuit, & ipsam non meruit, sicut meruit gloriam corporis.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc quod Christus sibi beatitudinem que est in fruitione, non meruit, non fuit ex insufficientia meriti, sed ex perfectione merentis.

Ad secundum dicendum quod Christus magis habuit ex seipso quod ex unione habuit quam aliquis habeat id quod ex operatione acquirit, quia habuit illud naturaliter: & ideo etiam gloriosius habuit fruitionem quam aliquis alius.

Ad tertium dicendum, quod secundum illam opinionem, Angeli non semper habuerunt beatitudinem, nec iterum aliquid erat in eis unde eis deberetur: & ideo mereri potuerunt simul quando acceperunt gratiam, ut in II. Lib. dist. v. quest. 11. art. 2. dictum est. Non est autem ita de Christo, qui semper beatus secundum animam fuit, & cui ex ipsa unione debebatur gloria.

ARTICULUS V.

Utrum Christus meruerit sibi per passionem.

III. P. quest. xx. art. 2.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod Christus per passionem non meruerit sibi. Mereri enim est aliquid sibi debitum facere. Sed qui sibi semel aliquid debitum fecit, puta emendo, non ulterius emit illud. Ergo & qui meruit aliquid semel, ulterius non potest mereri illud. Sed Christus ab instanti conceptionis meruit sibi ea que dicta sunt. Ergo per passionem nihil sibi meruit.

2. Præterea. Meritum facit vel de non debito debitum, vel de debito magis debitum. Sed ea que Christus

Christus meruit, non fuerunt sibi magis debita per passionem quam ante: quia per primum meritum fuerunt sibi facta sufficienter debita. Ergo per passionem sibi Christus nihil meruit.

3. Præterea. Passio in Corpore Christi fuit. Sed meritum non est nisi in anima. Ergo per passionem Christus nihil sibi meruit.

4. Præterea. Meriti principium est in nobis: quia voluntarium est cuius principium est intra, ut dicitur in III. Ethic. cap. iv. Sed principium passionis non est in patiente, sed in agente. Ergo Christus per passionem non meruit.

5. Præterea. Omne meritum consistit in charitate. Sed pati passionem laudabiliter, non est opus charitatis, sed patientiæ, vel fortitudinis. Ergo Christus per passionem non meruit.

Sed contra est quod dicitur in littera, quod passio claritatis est meritum.

Præterea. Actibus virtutum meremur. Sed Christus est passus ex maxima charitate: Joan. xv. 13. Majorem hac dilectionem nemo habet. Ergo ipse per suam passionem meruit.

Præterea. Passio sua major fuit aliorum sanctorum passionibus, ut supra distinct. xv. q. 2. art. 3. questunc. 3. dictum est. Sed alii sancti suis passionibus meruerunt. Ergo & Christus per suam passionem meruit.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod mereri, sicut dictum est, est facere aliquid sibi debitum. Hoc autem contingit tribus modis. Uno modo quando aliquis facit de non debito debitum, sicut aliquis primo motu charitatis meretur vitam æternam, faciens eam debitam sibi, que prius ei debita non erat. Alio modo quod erat minus debitum faciendo sibi magis debitum; quod contingit in eo in quo charitas augetur. Tertio contingit, quando aliquid quod est uno modo debitum sibi, facit alio modo debitum sibi; sicut puer baptizatus, cui debetur gloria æterna ex habitu gratiæ in baptismo infusa, quando usum liberi arbitrii habere incipit, facit sibi debitam eam ex actu. Primo igitur modo Christus meruit in primo instanti sue conceptionis claritatem corporis; que quidem non erat ei debita neque ex conditione nature in se considerata, neque consequentur ex necessitate unionis, sicut gloria fruitionis, ut dictum est. Secundo autem modo Christus mereri non potuit, quia charitas non est augmentata in Christo. Tertio modo meruit in omnibus actibus suis post primum instans sue conceptionis: quia fecit sibi debitum aliquibus actibus quod prius ex aliis actibus debebatur. Actus autem quo quis meretur, est ille cuius agens est dominus, ut supra dictum est, & qui est proportionatus mercedi. Est autem homo dominus suorum actuum per voluntatem; quam quia charitas perficit in ordine ad finem ultimum, ideo actum fini proportionatum facit, scilicet beatitudini, que proprie merces est nostrorum meritorum: & ideo omnis actus voluntarius charitate informatus, est meritorius. Cum igitur Christus passionem suam voluntarie sustinuerit (oblatus enim est quia ipse voluit, Isai. LIII.) & voluntas ista charitate fuerit informata, non est dubium quod per suam passionem meruerit.

Ad primum ergo dicendum, quod emptio est principaliter propter habendam rem que emitur: &

(1) Forte deest bene, vel bonum, ubi dicitur.

ideo postquam semel emptus est, ulterius non emitur: sed actio qua quis meretur, non est principaliter propter premium consequendum, sed propter bonum charitatis. Unde homo habens charitatem etiam operaretur, si nulla retributio sequeretur: unde etiam postquam meruit aliquid, operatur, & id quod sibi primo uno modo debebatur, postea alio modo sibi debetur.

Ad secundum dicendum, quod non oportet quod faciat sibi magis debitum, quia hoc est secundum intensionem charitatis, que est radix merendi, & sed facit sibi pluribus modis debitum.

Ad tertium dicendum, quod quamvis passio sit in corpore, tamen voluntas accipiens passionem fuit in anima.

Ad quartum dicendum, quod passio in quantum passio non est meritoria, quia sic principium eius est extra; sed est meritoria, in quantum est acceptata per voluntatem: sic enim est voluntaria, & principium ejus est intra. Accipitur autem passio a voluntate dupliciter: vel sicut voluntarium absolute, sicut in Christo, qui se voluntarie obtulit passioni, ut nostram redemptionis opus expleretur: vel sicut voluntarium mixtum, sicut quando aliquis etsi velle non pati, tamen magis vult sustinere passionem quam aliquid contra Deum faciat.

Ad quintum dicendum, quod quamvis meritum sit in charitate sicut in radice, non tamen meretur sola charitate, sed etiam aliis virtutibus, in quantum earum actus sunt a charitate imperati.

ARTICULUS VI.

Utrum Christus potuerit nobis mereri.

III. P. quest. xix. art. 3.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod Christus nobis mereri non potuit. Sicut enim laus requirit voluntarium, ita & meritum. Sed propter hoc quod laus requirit voluntarium in laudato, ideo unus non laudatur propter actum alterius. Ergo similiter nec unus alteri mereri potest; & sic Christus nihil nobis meruit.

2. Præterea. Ezech. xviii. 4. dicitur: Anima que peccaverit, ipsa morietur. Ergo eadem ratione anima que (1) operatur, ipsa præmiabitur: & ita videtur quod Christus nobis mereri non potuit.

3. Præterea. Christus non meruit secundum quod Deus, sed secundum quod homo habens charitatem. Sed unus habens charitatem non meretur alteri nisi ex congruo, quod non est per se loquendo meritum. Ergo &c.

Sed contra. Christus, secundum quod homo, est caput nostrum. Ergo nobis aliquid infuit. Sed non nisi meritorie. Ergo Christus nobis aliquid meruit. Præterea. Nullus pervenit ad gloriam sine merito. Sed pueri baptizati perveniunt ad gloriam. Ergo eum non perveniunt per meritum proprium, perveniunt per meritum Christi; & ita Christus nobis aliquid meruit.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non meruit nobis janua apertionem. Quia Enoch, & Elias ante Christi incarnationem in paradysum introierunt. Ergo ante Christum janua erat aperta.

Præ-

(1) Forte deest bene, vel bonum, ubi dicitur.

Præterea. Quicumque meretur paradisum, meretur etiam apertionem januæ paradisi. Sed antiqui patres meruerunt paradisum, cum haberent charitatem ita perfectam sicut & nos, & cum propter paradisum omnia operarentur. Ergo meruerunt apertionem januæ paradisi.

Præterea. Posita causa sufficienti non requiritur aliquid aliud ad effectum. Si ergo Christus sufficienter meruit nobis apertionem januæ paradisi, videtur quod non oporteat nos aliquid propter paradisum operari; quod est falsum. Ergo & primum.

Sed contra. Ante Christum nullus in paradisum intravit; quia sancti patres ad limbum descendent. Sed postea homines in paradisum intraverunt, sicut dicitur Luc. XXI. *Hodie mecum eris in paradiso.* Ergo paradisi apertionem Christus meruit.

Præterea. Per peccatum Adæ clausa est janua paradisi, ut patet Gen. III. Sed Christus pro peccato Adæ satisfecit. Ergo ipse apertionem januæ nobis meruit.

QUÆSTIUNCULA III.

Uterius. Videtur quod non tantum per passionem apertionem januæ nobis meruit. Caritas enim ejus in passione non fuit major quam ante. Si ergo per passionem meruit, etiam ante meruit.

Præterea. In baptismo cœli aperti sunt super eum. Sed baptismus passionem præcessit. Ergo ante passionem cœli apertionem nobis meruit.

Præterea. Videtur quod per ascensionem, per id quod dicitur Mich. II. 13. *Ascendet pendens iter ante eos.*

Sed contra. Christus satisfaciendo, nobis januam aperuit. Sed satisfecit per passionem. Ergo per passionem januæ apertionem meruit.

Præterea. Clausio januæ fuit decretum quod erat contrarium nobis. Sed hoc tulit Christus de medio, affligens illud cruci: Coloss. II. Ergo per passionem januæ apertionem nobis meruit.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod, sicut dicit Damascenus in III. Lib. de Fide cap. xv. caro Christi, & anima erat quasi instrumentum Deitatis: unde quamvis esset alia operatio Dei, & hominis, tamen operatio humana habebat in se vim Divinitatis, sicut instrumentum agit vi principalis agentis: & propter hoc dicit Damascenus quod ea quæ hominis sunt, supra hominem agebat: unde & actio Christi meritoria, quamvis esset actio humana, tamen agebat in virtute divina: & ideo erat potestas (2) ei supra totam naturam; quod non poterat esse de aliqua operatione puri hominis, quia homo singularis est minus dignus quam natura communis: quia divinius est bonum gentis quam bonum unius hominis. Et quia omnes homines sunt unus homo in natura communi, ut dicit Porphyrius (in Isaïæ cap. de spec.) inde est quod meritum Christi, quod ad naturam se extendebat, etiam ad singulos se extendere poterat; & ita aliis mereri potuit.

Ad primum ergo dicendum, quod Christum mereri pro alio dicitur dupliciter. Aut ita quod ipse mereatur loco alterius, id est quod pertinet (3) ad alium ut mereatur; & sic Christus pro aliis non meruit: quia meritum oportet quod procedat ex vo-

(2) Al. deest ei. (3) Al. ad aliud. (4) Al. apertio. (5) Al. & ideo quia.

luntate merentis, ut obiectio procederet. Aut ita quod ipse aliquid alteri mereatur, quod sub merito illius non cadit; & sic Christus aliis meruit ea quæ ipsi sibi mereri non potuerunt.

Ad secundum dicendum, quod membra, & caput ad eandem personam pertinent: unde cum Christus fuerit caput nostrum propter Divinitatem, & plenitudinem gratiæ ad alios redundantem, nos autem simus membra ejus; meritum suum non est extraneum à nobis, sed in nos redundat propter unitatem corporis mystici.

Ad tertium dicendum, quod Christus ea quæ sunt hominis, agebat supra hominem, ut dictum est.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod sicut clausio januæ est obstaculum prohibens ab ingressu domus; ita per similitudinem dicitur janua paradisi clausa; inquantum est aliquid obstaculum prohibens ab introitu paradisi. Obstaculum autem potest esse duplex: unum ex parte personæ, quod est per peccatum actuale; aliud ex parte naturæ, quod est per peccatum originale. Primum quidem obstaculum non est commune omnibus, sed tantum peccatoribus; sed secundum obstaculum est omnibus commune: & hoc quidem obstaculum auferri non potuit nisi per eum cujus (4) operatio in totam naturam potuit, scilicet Christum: & ideo ipse nobis quantum ad hoc apertionem januæ meruit, quæ per peccatum primi hominis toti vitiatæ naturæ clausa erat.

Ad primum ergo dicendum, quod est duplex paradisi, scilicet cœlestis, quæ est ipsa visio Dei, & terrestris. Per peccatum autem primi hominis clausa fuit janua paradisi terrestris in signum quod humanæ naturæ clauderetur ostium paradisi cœlestis. Enoch ergo, & Elias, quamvis paradisum terrestrum ante passionem ingressi sint, non tamen paradisum cœlestem, de cujus janua hic loquimur.

Ad secundum dicendum, quod antiqui patres meruerunt introitum paradisi quantum ad id quod personæ est, sicut & nos; tamen quod removeretur impedimentum, quod erat ex parte naturæ, mereri non potuerunt: & ideo semper remanebat eis janua clausa.

Ad tertium dicendum, quod quamvis remotum sit impedimentum quod erat ex parte naturæ, per Christum; tamen oportet quod per actum meritum efficiatur homini paradisi debitus quantum ad id quod est personæ: & ideo oportet quod homo agat ad hoc ut paradisum intrare mereatur.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod obstaculum quod januam paradisi clauderetur, ut dictum est, fuit peccatum totam naturam inficiens: (5) & quia peccatum per satisfactionem tollitur, neque satisfactio potuit congrue fieri nisi per passionem Christi, ut infra dicitur; ideo per passionem ipsius tantum aperta est nobis janua, & non per alia quæ prius operatus est. Tamen per alia quæ prius operatus est, meruit nobis conversionem ad ipsum, inquantum meruit se nobis manifestari; per quam nos proficimus, & non ipse.

Ad primum ergo dicendum, quod meritum sa-

tisfactionis non consistit tantum in charitate, sed requirit passionem Christi, ut infra dicitur. Per satisfactionem autem oportebat nobis januam aperiri.

Ad secundum dicendum, quod in baptismo aperti sunt cœli; quia baptismus est id per quod efficiuntur participes passionis Christi, consepulti cum ipso in mortem: Rom. vi. unde baptismus non aperit januam, nisi supposita passione.

Ad tertium dicendum, quod ascensio non aperit januam quantum ad id quod est essentielle in paradiso, scilicet visionem Dei (quia etiam ante Ascensionem Deum viderunt sancti educti de limbo) sed quantum ad locum congruentem beatis.

EXPOSITIO TEXTUS.

UT ambrasia ignea rhomphaea: quæ quidem posita in paradiso terrestri significabat impedimentum quod prohibebat ingressum paradisi cœlestis.

Sed vel mox post carnis separationem anima impassibilitate donata est. Hoc probabiliter est: quia etiam alia animæ sanctorum, quæ nihil purgabile habent, mox post separationem à corpore impassibiles fiunt.

In qua forma crucifixus est, in ea exaltatus est. Contra. Exaltatio est usque ad æqualitatem Patris; quod non convenit sibi secundum humanam naturam, in qua crucifixus est. Dicendum, quod exaltatus est in forma cœlesti.

Tantum enim fuit peccatum nostrum ut salvari non possemus, nisi unigenitus Dei Filius pro nobis mereretur. De hoc infra dist. xx. quære.

DISTINCTIO XIX.

Hic, qualiter à diabolo, & à peccato redemit nos per mortem, queritur.

Nunc igitur queramus, quomodo per mortem ipsius à diabolo, & à peccato, & à pœna redempti sumus. A diabolo igitur, & à peccato per mortem Christi liberati sumus: quia, ut ait Apostolus (Rom. III.) in sanguine ipsius justificati sumus, & in eo quod sumus justificati, id est à peccatis soluti, à diabolo sumus liberati, qui nos in vinculis peccatorum tenebat. Sed quomodo à peccatis per ejus mortem soluti sumus? Quia per ejus mortem, ut ait Apostolus (Rom. v.) commendatur in nobis charitas Dei; id est, apparet extimã, vel commendabilis charitas Dei erga nos; in hoc quod Filium suum tradidit in mortem pro nobis peccatoribus. Exhibita autem tantæ erga nos dilectionis arrha, & nos movemur, accendimurque ad diligendum Deum, qui pro nobis tanta fecit; & per hoc justificamur, id est soluti à peccatis, & fusti efficiuntur. Mors igitur Christi nos justificat, dum per eam charitas excitatur in cordibus nostris. Dicimus quoque & aliter per mortem Christi justificari, quia per fidem mortis ejus à peccatis mundamur. Unde Apostolus Rom. III. 22. „Justitia Dei est per fidem Jesu Christi: & idem ibidem 25. „Quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius“ id est per fidem passionis ipsius; ut olim aspicientes serpentem æneum in ligno erectum, à morsibus sanabantur serpentem. Si ergo rectæ fidei intuitu in illum respicimus qui pro nobis pependit in ligno, à vineulis diaboli solvimur; id est à peccatis; & ita à diabolo liberamur ut nec post hanc vitam in nobis inveniat quod puniat. (1) Morte sua quippe, uno verissimo sacrificio, quidquid culparum erat, unde nos diabolus ad luenda supplicia derinebat, Christus extinxit, ut in hac vita tentando non prævaleat. Licet enim nos tentet post mortem Christi quibus modis ante tentabat; non tamen vincere potest, sicut ante vincebat. Nam Petrus, qui ante Christi mortem voce ancillæ territus negavit, post mortem ante Reges, & præsides ductus non cessit. Quare? Quia fortior, id est Christus, veniens in domum fortis, id est in corda nostra, ubi diabolus habitabat, alligavit fortem, id est à seductione compescuit fidelium, Luc. xi. ut tentationem, quæ ei adhuc permittitur, non sequatur seductio. Itaque in Christi sanguine, qui solvit quæ non rapuit, Psalm. LXXVI. redempti sumus à peccato, & per hoc à diabolo. Nam, ut ait Augustinus (de agone christi. cap. II. in ipso vincuntur inimicæ nobis invisibiles potestates, ubi vincuntur invisibiles cupiditates. (Et Lib. IV. de Trinit. cap. XII. „) Fusio enim sanguine sine culpa, omnium culparum chirographa deleta sunt, quibus debitores qui in eum credunt, à diabolo ante tenebantur.“ Unde Matth. XXVI. 28. „Qui pro multis effundetur.“ Per illum ergo redempti sumus in quo princeps mundi nihil invenit. Unde Augustinus (Lib. II. de baptismo parv. cap. xxxi.)

In III. Sent. Tom. III. (1) Nicolai: Unde Augustinus de Trin. Lib. IV. cap. XII. „Factum est ut vincula peccatorum multorum per unicam unius mortem quam peccatum nullum præcesserat, solverentur; quam propterea Dominus pro nobis indebitam redderet, ut nobis debita non noceret. Morte sua quippe uno verissimo sacrificio pro nobis oblato, quidquid culparum erat, unde nos diabolus ad luenda supplicia derinebat, Christus extinxit &c.“ Nempe ut in hac vita tentando &c.